

CENTRÁLNE BANKY VO V4 UVOLŇUJÚ MENOVÚ POLITIKU, VÝNIMKOU JE POĽSKO

Národné banky Česka a Maďarska tento rok osemkrát znížili základné úrokové sadzby, Európska centrálna banka trikrát. Poľsko ich nezmenilo od októbra 2023. Argumentuje vysokou jadrovou infláciou, hoci v Poľsku je najnižšia z V4 (Graf 1).

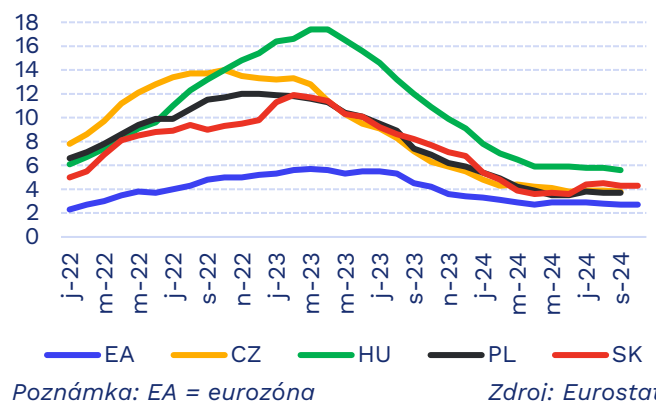
- Jadrová inflácia (HICP bez cien energií a potravín) bola v septembri v Poľsku 3,7 %, v Maďarsku 5,6 %. Z dostupných októbrových odhadov Eurostatu bola na Slovensku 4,3 %, v eurozóne (EA) 2,7 %.
- Cenovú stabilitu strážia centrálné banky. Nástrojom je zmena základnej úrokovej sadzby. Ak by zostala v Poľsku nezmenená (5,75 %), rast ekonomiky by bol v roku 2026 nižší o 2 p.b. oproti scenáru s postupným uvoľňovaním sadziieb (PKO Bank Polski). Prvé uvoľňovanie analytici očakávajú v 2. polroku 2025.
- Maďarská centrálna banka znížila základný úrok tento rok už ôsmykrát, na 6,25 %. Ešte v septembri 2022 bol na úrovni 13 %, čo bol 22-ročný rekord. Podobne koná národná banka v Česku, kde je úroková sadzba 4 % (Graf 2).
- Európska centrálna banka naposledy upravovala referenčnú sadzbu v októbri, na 3,25 %. Ďalšie znižovanie sadziieb by mohlo prísť v decembri.

MLADÍ NA SLOVENSKU ODCHÁDZAJÚ Z RODIČOVSKÉHO DOMU AŽ PO TRIDSIATKE

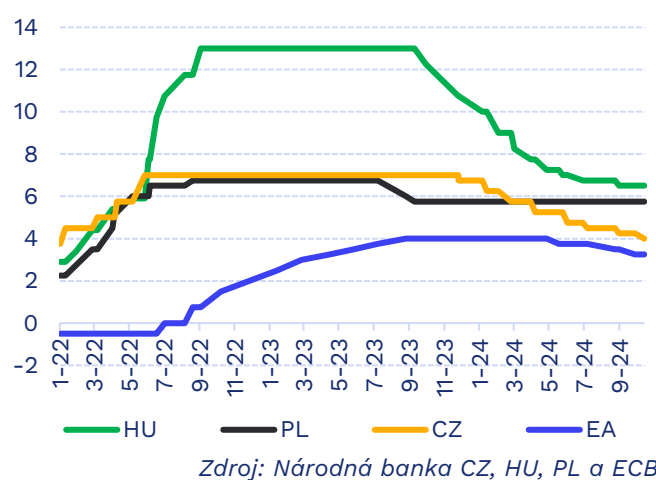
Podľa prieskumu Eurostatu mladí ľudia odchádzajú z rodičovského domu v priemere najneskôr v Chorvátsku (31,8 roka), na Slovensku (31,0) a v Grécku (30,6). Naopak, najnižší priemerný vek mali Fínsko (21,4), Švédsko a Dánsko (obe 21,8) - Graf 3.

- V EÚ bol vlani priemer 26,3 roka, takmer rovnaký ako v roku 2022 (26,4 roka). Ide o dlhodobý trend, čísla z roku 2013 sú na podobnej úrovni. Na Slovensku vtedy vek odchodu dosiahol 30,7 roka. Vo väčšine štátov EÚ nedošlo k výrazným zmenám od roku 2013.
- V južanských štátoch (Grécko, Španielsko, Taliansko) a Bulharsku vek odchodu z rodičovského domu súvisí s vysokou mierou chudoby či vysokou mierou nezamestnanosti mladých.
- Na Slovensku a v Chorvátsku vyšší vek odchodu môže súvisieť s nedostupnosťou bývania. Slovensko má relatívne nízku mieru chudoby v EÚ, v nezamestnanosti mladých je blízko priemeru EÚ, no v dostupnosti bývania je úplne na chvoste.
- Naopak, Španielsko patrí k najhorším v EÚ v miere chudoby a nezamestnanosti mladých, ale k najlepším v dostupnosti bývania.

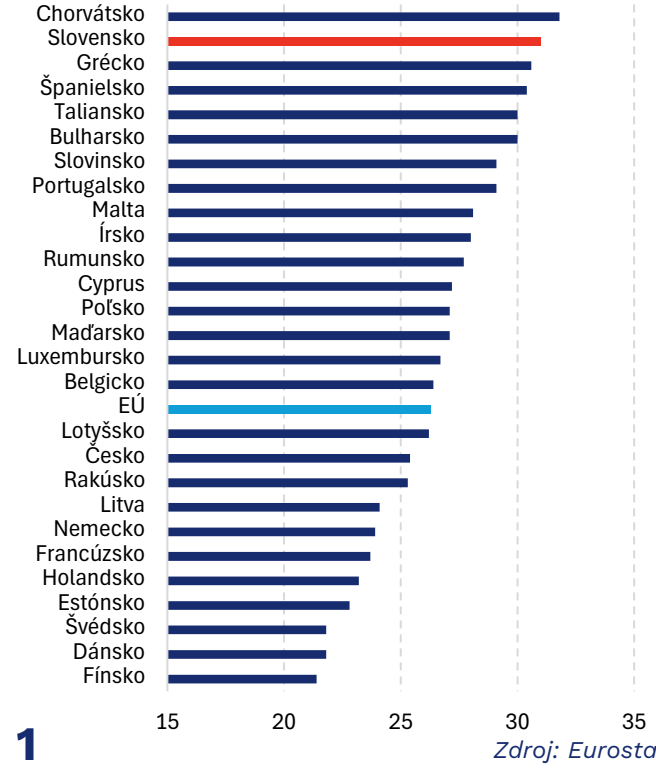
Graf 1: Jadrová inflácia v štátoch V4 (%)

Graf 2: Základné úrokové sadzby centrálnych bánk (%)

Graf 3: Odhadovaný priemerný vek odchodu mladých ľudí z rodičovského domu v roku 2023

VÝBER Z DANÍ NA SLOVENSKU RASTIE OD ROKU 2012, VLANI DOSIAHOL 35,5 % HDP

Výber z daní na Slovensku bol vlani druhý najvyšší vo V4 (Graf 3) a desiaty najnižší zo štátov EÚ. Oproti predchádzajúcemu roku mierne vzrástol (o 0,2 p.b.). Rastúci trend má od roku 2012 (Graf 4).

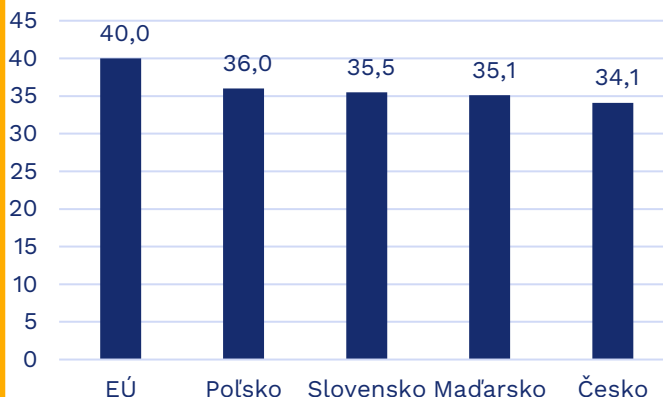
- Najväčšiu položku na príjme z daní tvoria fondy sociálneho a zdravotného poistenia (FSZP) s podielom 43,5 %. Druhou najväčšou položkou je výnos z dane z pridanej hodnoty (DPH) s podielom 22,6 % na celkových daňových príjmoch.
- Zvyšovanie výberu daní bolo spôsobené zvýšením daňového zaťaženia a efektívnejším výberom daní. Napríklad daňové zaťaženie práce priemerného slobodného bezdetného pracovníka stúplo z 39 % z ceny práce v roku 2011 na 41,5 % v roku 2022 (OECD).
- Vyššiu efektívnosť výberu dane môžeme pozorovať vývojom efektívnej daňovej sadzby (EDS), ktorá predstavuje podiel výnosu dane na daňovej základni. Tento podiel sa očisťuje o jednorazové vplyvy a legislatívne zmeny. Čím vyššiu hodnotu EDS dosiahne, tým je vyššia úspešnosť výberu dane. Pri DPH hodnota EDS stúpala od minima v roku 2012 (12 %) do vrcholu začiatkom roka 2021 (16,5 %). Najaktuálnejší údaj z apríla tohto roku je 15,6 %.

REZORT KULTÚRY VLANI NAPLNIL ROČNÝ POTENCIÁL ÚSPOR REVÍZIE VÝDAVKOV NA 72 %

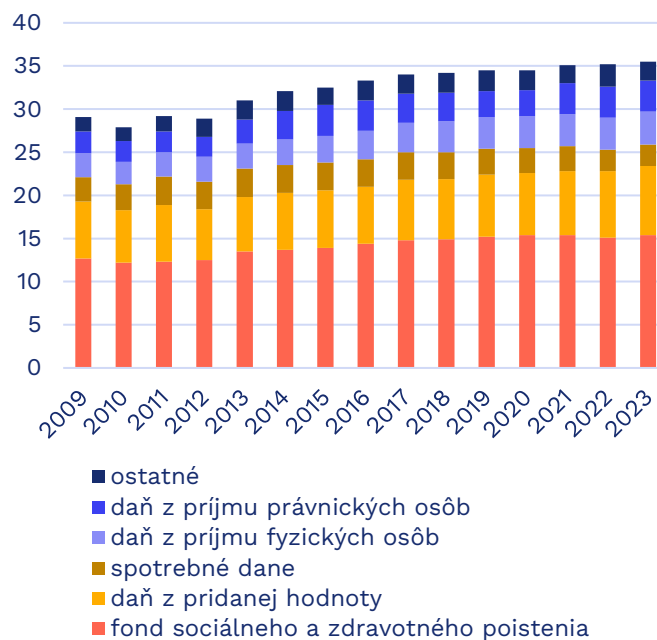
Podľa odpočtu ISA splnilo ministerstvo kultúry ku koncu minulého roka 27 opatrení revízie výdavkov vypracovanej ministerstvom financií. Ďalších šesť opatrení rezort splnil čiastočne a šesť opatrení nesplnil. Zvyšných 33 opatrení nebolo možné vyhodnotiť, keďže termín ich plnenia je stanovený až na neskoršie obdobie (Graf 5).

- Ministerstvo kultúry dosiahlo vlani, čo bol 3. rok plnenia revízie, úsporu 8 miliónov eur. Potenciál vo výške 11 miliónov eur tak naplnilo na 72 %. Znížilo náklady na údržbu hardvéru a softvéru digitalizačných pracovísk (úspora 6,7 milióna eur), optimalizovalo systém na predaj a rezerváciu vstupeniek v zriadených organizáciách (45-tisíc eur) a efektívnejšie zabezpečilo IT služby (1,26 milióna eur).
- Medzi splnené opatrenia patrí pokračovanie v obnove hradov, ako aj príprava projektu na obnovu národných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve štátu. Rezort tiež vypracoval podklad k úprave sponzoringu, ktorého cieľom je stimulovať súkromné zdroje v kultúre a kreatívnom priemysle.
- Pamiatkový úrad v rámci plánu obnovy a odolnosti spracoval reformu starostlivosti o pamiatkový fond SR a zmapoval stavebno-technický stav 1077 pamiatkových objektov vo vlastníctve štátu.

Graf 3: Výber z daní v roku 2023 ako % HDP

Graf 4: Vývoj výberu daní na Slovensku podľa typu dane (% HDP)

Zdroj: Eurostat

Graf 5: Prehľad plnenia opatrení revízie výdavkov na kultúru ku koncu roka 2023

